

in op
werd
zezen,
zacht
ing is
neerd
nt is
mag
urvoor
Welke
norde
denen
lassia
j ver-
geen
alleen
men.
g, die
t niet
lterst
reken
is ge-
ingen
nder
geen
ijpen.
om te
ge-
maar
had
i hit-
be-
de-
le-
onze
nders
aken.
oedig
a op-
de
iging
ovin-
e bij
Kerk
1834
gelijk
men
niet
stetk
re-
e tot
utige
recht
en en
an te
lbaar
dat
ik is
iden
dan
dat
zich
n bij
wan-
alut
n de
deel
rdit;
deze
jeen
r in
r bij
Do-
ge-
thig
men
de-
Kerk
inter
ting
der
echt
be-
Kerk
den,
oog
Her-
atie-
op
roe-
ver-
nen,
n in
ien?
ang
ofde
ver-
niet
hun
ord
i te
atie,
ont-
omt
nen
eid
and
rste
eid
bor-
nen
van
erk
ene
zoo
toe
ar-
ort,
u
ods
uit
niet
teft
de

bestaande Roomsche Kerk afgescheiden, maar eerst nadat de Paus hem in den ban had gedaan. En zoo hebben ook de vaders der Afscheiding in 1834 en daarna evenzoo de leiders der Dolantie in 1886 eerst de geloofzaamheid aan de Synode opgezegd, toen de Synode hen uit hun ambt gezet had. Dr. A. Kuyper heeft nog onlangs in een publicatie hier met nadruk op gewezen, toen hij verklaarde, dat hij niet uit de Hervormde Kerk was gegaan of zich daarvan had afgescheiden, maar door de Synodale machthebbers uit de Kerk was gezet. De eenheid der Kerk moge, zooals Calvin terecht opmerkte in zijn bekend geschrift over de ware methode om de Kerk te reformeeren, een kostelijk goed wezen, maar boven de eenheid der Kerk staat de handhaving van de Waarheid Gods. En hoe pijnlijk en smartelijk een breuk in de eenheid der Kerk ook moge wezen, wanneer de keuze staat om of ter wille van de eenheid der Kerk de waarheid prijs te geven of ter wille van de waarheid de eenheid der Kerk te verbreken, dan kan de keuze voor een kind Gods niet twijfelachtig zijn. De Waarheid Gods gaat boven de eenheid der Kerk.

Maar al zal alleen na een ernstig conflict, waarbij alle rechtsmiddelen zijn uitgeput om de waarheid te handhaven en het ten slotte tot een uitbanningsschik gekomen is, het ernstige kind van God den moed vinden om de eenheid der Kerk los te laten, zodra die eenheid eenmaal verbroken is en nu twee Kerken naast elkaar ontstaan zijn, komt de zaak heel anders te staan en heeft elk geloovige te beslissen, bij welke van deze Kerken hij zich voegen zal. Al heeft Luther zelf de geloofzaamheid aan den Paus eerst opgezegd, nadat hij door den Paus in den ban was gedaan, toch heeft hij dit zeker niet als voorbeeld voor anderen gesteld. Veeleer is van hem toen de machtige roepstem in heel de Kerk uitgegaan, dat het de plicht was van alle geloovigen om met de Pauselijke hiërarchie te breken en tot de Protestantische Kerk over te gaan, die Gods genade tot reformatie had gebracht. Ook thans zal wel niemand er een Roomsche, die tot inzicht is gekomen van de gebreken, die deze Kerk aankeven, een grief van maken wanneer hij tot de Protestantische Kerk overgaat. Overgang van de ene bestaande Kerk tot een andere bestaande Kerk, wanneer men meent, dat daar de waarheid beter gehandhaafd wordt, is altoos geoorloofd.

Er is dan ook nooit sprake van geweest, dat hetzij door de vaders der afscheiding, hetzij door de leiders der dolantie tot de Gereformeerden in de Hervormde Kerk gezegd is: ge moogt u van de Hervormde Kerk niet afscheiden, voordat ge evenals wij den strijd in deze Kerk tot het uiterste toe gestreden hebt en ten slotte uit deze Kerk gebannen zijt geworden. Veeleer is juist omgekeerd, toen door het conflict, dat in de Hervormde Kerk ontstaan was, een deel der Gereformeerde Kerk tot zuiverder openbaring was gekomen dan onder de Synodale hiërarchie mogelijk was, evenzeer van hen de roepstem uitgegaan tot alle Gereformeerden in de Hervormde Kerk om zich nu bij deze tot reformatie gekomen Kerken te voegen. En dat dit niet alleen gold van het eerste tijdperk, toen overal de reformatie ter hand genomen werd, maar dat dit ook voortaan de roepstem zou blijven, die van onze Kerken moest uitgaan, werd met nadruk uitgesproken door Dr. A. Kuyper op de eerste Generale Synode te Amsterdam gehouden in 1892. Er bestond vrees bij hem, dat toen de vroegere Christelijke Gereformeerden en de vroegere Nederlandse Gereformeerden tot één Kerkgroep waren saamgesmolten, men meenen zou, dat nu het einddoel bereikt was en men de Gereformeerde broeders in de Hervormde Kerk vergeten zou. Daarom heeft hij er op, dat de strijd nu eerst recht beginnen moest; dat het grootste werk der reformatie niet ten einde liep, maar juist thans eerst ter dege ter hand moest worden genomen; dat een strijdende Kerk moest blijven en voortaan ons doel moest wezen. En wel, zoolang veroveren, totdat eens al het erfdeel der Heeren in deze landen onder eenzelfde Banier weer was bijeen gebracht. Een doel, dat alleen bereikt kan worden, wanneer wij allen persoonlijk rusteloos op de lange jacht gingen om al wat nog onder de hiërarchie leefde, te vangen met koorden van ernst en van broederlijke liefde.

Trouwens, het recht van een lidmaat der Kerk, om wanneer hij tot overtuiging komt, dat een andere Kerk zuiverder is in de Belijdenis, in de Kerkregering of in de handhaving der tucht, zich bij haar aan te sluiten, is wel nooit door een Protestant betwist. Lutheranen en Gereformeerden hebben elkander steeds als broeders erkend; van de tegenstelling tussen een valsche en een ware Kerk kon hier geen sprake wezen; de Lutherse Kerk was evenzeer een ware Kerk van Christus als de Gereformeerde. En toch zal wel niemand oordeelen, dat het ongeoorloofd is, dat iemand, die eerst tot de Lutherse Kerk behoorde, maar tot inzicht kwam, dat de Gereformeerde Kerk een zuiverder belijdenis had, tot deze Kerk overging. Zoo beantwoordde Voetius, om ook hier weder ons op zijn getuigenis te beroepen, de vraag, of het geoorloofd is van een minder volmaakte naar een meer volmaakte Kerk over te gaan, bevestigend, wanneer de Kerk waartoe men behoort, aan dwalingen lijdt, ook al nemen deze de fundamente van het Christendom niet geheel weg, vooral wanneer daar dan nog bijkomt, dat zulke een Kerk uit schisma is ontstaan en de dwalingen veeleer bevestigd worden, dan dat er hoop is, dat ze verbeterd zullen worden. Zoo is, merkt hij op, het nimmer afgekeurd door de onzen, wanneer iemand uit de Lutherse of Remonstrantse

Kerk tot ons overkwam. En hetzelfde geldt evenzeer, wanneer zulk een Kerk wel nog gezond is in de geloofsleer, maar schismatisch is, en gevaar loopt in kettersen te vervallen, zooals met de secte der Brownisten het geval was. (Pars I. p. 65, 66). Nu zal wel niemand beweren, dat de Lutherse of Remonstrantse Kerk een valsche Kerk is, en nog veel minder kan dit gezegd van de Kerk der Brownisten, die zelfs in menig opzicht zeer beslist Gereformeerd waren in de leer en alleen in enkele ondergeschikte punten van de Kerkregering afwaken. En indien Voetius toch, zooals ieder, het volkomen geoorloofd achtte, dat iemand uit deze Kerken naar de Gereformeerde Kerken overging, omdat deze 'volmaaktere' waren, dan blijkt daaruit wel, hoe onjuist de voorstelling is, alsof men alleen dan gerechtigd zou wezen met de Kerk, waartoe men behoort, te breken, wanneer men deze Kerk als een valsche Kerk beschouwt. Wie de pluriformiteit der Kerk erkent, moet ook het recht erkennen van elk geloovige om van een minder zuivere naar een zuiverder Kerk over te gaan.

Dr. H. H. K.

Leestafel.

Dr. P. J. W. KLAARHAMER, EEN AFSCHEIDSBED. Utrecht. — P. den Boer — 1919. Afscheidsbede, d.i. de titel van de leerrede, door Dr. KLAARHAMER uitgesproken, bij het verlaten van den actieven dienst, op 27 April 1919, in de Oostersche Kerk te Utrecht. Afgaande op dien titel zullen onze bijbelvaste lezers al gissen wat van deze afscheidsprek te maken valt. Dit gissen is geen missen, want ook deze prediker koos voor het uur der afscheiding, als velen vóór hem deden, Hebr. 13 vs. 20 en 21.

Heel gewoon en niets opzichtig, en zoo is ook de dispositie met haar thema: 'Het gebied eens scheiden voor de gemeente' en haar partitie: 'grond en inhoud der bede'.

Maar achter dit gewone en niet opzichtige zit, wat deze predik. zoo groote bekoring geeft, het heel persoonlijke.

Men proeft er KLAARHAMER uit. Het 'moede', als ge zoo wilt, zit 'm voor mij in de, onder haar lezing, op mijn zijt werkende kracht der persoonlijkheid van den prediker. De kracht van wat men, met een bijbelschen term, zou kunnen noemen zijn 'inwendigen mensche'.

En opmerkelijk, gemeten aan haar werking op mij, bevond ik dat die kracht van den vóór meer dan 70-jarigen dezelfde is, die van den eens nog geen 40-jarigen op mij was uitgegaan.

Dat was in de eerste tachtiger jaren der vorige eeuw, als ik te Hilversum bij mijn lieve Moeder logeerde, Zondags in de kerk op den BINK onder zijn gehoor zat.

Hoe stond hij daar op zijn dorpkanzel in al de ongerepte kracht van zijn 'inwendigen mensche'.

De levendigheid van zijn temperament uitend in bewegelijkheid van gebaar; met de eigenaardige intonatie van zijn vóórdragende, nimmer moede stem zijn woorden gelijk prikkelen en nagelen, diep slaande in de zielen zijner hoorders; daarbij, met zijn voorliefde tot het gewone en gespeend aan opzichtigheid, niet maar om oratorisch te doen, doch om, door hun opmerkzaamheid te wekken, en ze zoo tot luisteren te dringen, gespeeld met tegenstellingen.

Maar in dit alles toonde zich ook toen de kracht van zijn door Gods Geest vernieuwden inwendigen mensche.

Achter het spel der tegenstellingen toch zat de heilige ernst van den prediker, die zich bewust was en zijn hoorders weer bewust wilde doen worden van het ontzettende der tegenstelling tusschen waarheid en leugen, recht en onrecht, geloof en ongeloof, eindeloze rampzaligheid en oneindige zaligheid; een ernst die uitkwam in het nooit verdoezelen der tegenstellingen. En wanneer hij, de in het Koninkrijk der hemelen onderwezen Schriftgeleerde, óns voortbracht uit zijn schat oude en nieuwe dingen, mocht ik wel luisteren en onderging ik, de jongere, de werking van zijn zoo krachtige persoonlijkheid.

In later jaren, toen KLAARHAMER van HILVERSUM wég was, toen hij niet alleen in de Kerk van Middelburg, maar in tal van andere Zeeuwse Kerken, reformatorisch optrad en ook sedert hij vóór nu 25 jaren de Gereformeerde Kerk van Utrecht diende, zag en hoorde ik hem en dan weer.

Met name in die latere jaren waarin wij aan den verkeerden kant van de 50^e waren gekomen, hij nog wat meer dan ik, gaf, bij dit weerzien, zijn uitwendige mensche mij al sterker den indruk van niet meer ongedoerd te zijn. Zal wel wederkeerig geweest zijn.

In de eerste alinea van zijn preek lees ik, dat al vóór vier jaren de overtuiging zich bij hem begon op te dringen, dat zijn taak ten einde spoede.

Zijn predikantschap tot wier vervulling, onder meer, ook een lichaamskracht noodig is, die, naar ik in de tweede alinea lees, hij nu met zekerheid weet hem te zijn onttrokken.

Hij berust er in, want afschaling van den uitwendigen mensche, wanneer de afschaling van het hoogtepunt van onzen aardischen levensduur haar einde nadert, bij weet het ook wel, dat het ons niet, als een Mozes, gegeven is, op dezen regel der natuur een uitzondering te maken. Toch kan dit proces nog verhaast, wanneer bij dat afslaan, als bij KLAARHAMER, aan een van binnen uit verterende ijver voor het Huis des Heeren zich jaart een zware druk van buiten af. En meer nog dan het laatste, heeft bij hem het eerste dit proces verhaast. Want menigmaal, hoe die verdrukkingen ook hebben aangeast zijn uitwendigen mensche, is als hij zich had gesterkt in zijn God, ook voor hem, door diens goedheid, zijn druk eens verward in geluk.

Maar wat nog veel dieper zijn ziel neerboog en daardoor veel erger zijn lichaams aantastte, was, bij zijn krachtig streven naar verwerklings van wat hij zich als ideaal van ons kerkelijk leven had gesteld, het bij sommigen zijner kerkgenooten waarnemen, dat door hem dit ideaal afgetrokken werd, in stee dat het hen optrok.

Dat was hem dan een aanstoot op zijn weg naar dat ideaal waartoe hij wel wilde opvoeren. Een aanstoot waar hij niet langs heen kon en waarover hij dan struikelde, al viel hij ook niet en al behield hij, ook dan, zijn energie, al stond hij, 'man met een ruggegraat' als hij is, in een volgend oogenblik weer pal.

Maar toch had dit struikelen ten voete van zijn inwendigen mensche aangegepen tot in de spieren en zenuwen zijn uitwendigen mensche.

Men zag het uit het bliken zijner oogen, men hoorde het uit het spreken van zijn mond.

Men zag en hoorde er den gloed uit opslaan van zijn toorn over de onaanvaardelijkheid voor de eere van den Koning der Kerk bij wie hem deze eergeris hadden gegeven.

Maar is het dan niet om te knielen voor de schoonheid van de werking van Gods kracht in den inwendigen mensche van dezen Zijn dienstknecht, dat waar diens kracht van uitwendigen mensche der verdwijning nabij is, de kracht zijner persoonlijkheid niet is vergaan, het oog zijner ziel niet is verduisterd?

De Utrechtsche afscheidsprek biedt mij daarvoor een rijk bewijsmateriaal. Om ook u, mijn lezer, er van te overtuigen, doe ik daaruit een enkelen greep en ik pak dan wat op blz. 13 staat.

'Er zijn zware tijden aantaande, ook voor 's Heeren Kerk en volk.'

'Tijden van druk en vervolging, waarin de Heere zich met wolken en donkerheid zal omringen en de zijnen door dieps wegen zal leiden.'

'Hij zal dan komen met de wan, om zijn dorschvloer te zuiveren en de stormwind der verdrukking en vervolging zal het kaf doen wegsuiven uit het koren.'

'Velen zullen dan uit 's Heeren Kerk uitgaan en afvallen, openbarende dat zij niet van haar waren.'

'Maar er zal een overblijfsel zijn naar de kerkzijing. Een overblijfsel dat de knie niet buigen zal voor Babel, maar waarin de Heere Zijn kracht zal volbrengen, zoodat het met lijdszaamheid volhardt in de belijdenis zijns naams en in den arbeid der liefde aan zijn naam.'

'Want Christus Jezus, het hoofd des lichaams, de groote Herder der schapen, is gisteren en heden en eeuwig dezelfde.'

Dan, niet alleen als bewijsmiddel strekke deze aanhaling.

De Kerken, die Dr. KLAARHAMER gediend heeft en met haar al onze Kerken, mogen zich ook, en dat tot haar welwezen, deze dingen voor gezegd houden.

En daarom was het goed, dat zijn afscheidsbede, die ook als afscheidsbede bedoeld is, in druk werd vaargelegd.

Laat mij, met velen in onze Kerken, wederkeerig de bede uitbrengen, dat waar van deren prediker, wiens innerlijke kracht nog niet is vergaan, te verwachten is, dat zijn nu van actieven kerkedienst vrije tijd, geen ledige tijd zal zijn, het hem vergund zal wezen, naar den wensch van zijn hart, te kunnen blijven werken, tot ook voor hem de nacht komt, waarop volgt de eeuwige morgen der zaligheid.

G.

Uit de Pers.

In de *Geldersche Kerkbode* wijst Dr. Brinkman op het verbijdzende verschijnsel, dat ook in de Hervormde Kerk betere beginselen op het gebied der diakonie zich beginnen aan te breken:

Op den 30sten April j.l. hield de Vereniging van diaconen in de Nederl. Hervormde kerk hare diaconale conferentie in het gebouw voor Kunst en Wetenschappen te Utrecht. Het ik in onze Kerkbode naop de aandacht vestigt heeft hierin de oorzaak, dat op deze conferentie de Heer C. J. Zilverdij, oud-diacon te Arnhem, een leiding gaf over het onderwerp: De uitbreiding van den onderstand, gebaseerd o.a. op deze stellingen:

I. De arbeid van de diakonie draagt een zuiver liefdadig karakter. Daarom dient zij bij het uitbreiden van den onderstand de grootste mogelijke kiescheheid in acht te nemen.

II. Het laten afhalen van den onderstand aan een bureau is alleen hierom reeds af te keuren, maar is bovendien in strijd met de bedoeling van verstandige armenzorg.

III. Regel moet zijn, dat de onderstand het huis van den behoevende wordt uitgereikt. Alleen wanneer het belang van den arme dit vereischt, worde van dien regel afwijken.

Het is inderdaad een verblijdend verschijnsel, dat deze ernstige en kiesche zaak betreffende de wijze van uitbreiding van den onderstand aan de orde werd gesteld en onder de oogen gezien op deze Conferentie van Hervormde diaconen.

Een bewijs, dat men gevoelt, hoe in den grond verkeerd het is den behoevende op een bureau zijn gaven te laten halen, of, om met wijlen Prof. Biesterveld te spreken, hem als voor een balie te laten verschijnen om de gaven af te halen.

Het is inderdaad te hopen, dat met dit allergeestelijkste systeem allerwege gebroken worde. En de hope daarop is blijkbaar niet ongegrond. Wij verheugen er ons ten eerste in, dat de Hervormde kerk de oogen opengaan voor de Gereformeerde broeders in de diakonale armenzorg, en wij hopen, dat na de toepassing dezer beginselen zooveel mogelijk worde gestreefd, zoowel in de groote steden als op het platteland.

Dat ik nu hierop wij, is niet slechts om op dit verblijdend verschijnsel in de Herv. kerk opmerkzaam te maken zonder meer, maar ook om onze Gereformeerde diaconen op te wekken allerwege te staan naar het in praktijk brengen van de gedachten, die in bovengenoemde stellingen ontwikkeld werden, laims ook in onze Gereformeerde kerken zijn er nog wel diaconen, die in dezen niet vrij zijn van vreemde smetten, en nog niet geheel gebroken hebben met dat soort van 'balie-systeem'.

Het laten afhalen van de gaven door de behoevende broeders en zusters kan inderdaad niet door den beugel, afgezien van uitsonderingsgevallen. Het is ten eenenmale in strijd met het karakter van den diakonaat. Dit heeft immers een dienend karakter. Dat ligt in het woord 'diakon' zelfs letterlijk in. En nu gevoelt men toch dadelijk, dat met het laten komen van de armen bij zich aan huis dit dienend karakter geheel op den achtergrond treedt, om niet te zeggen, geheel verloren gaat. Als men den arme bij zich laat komen om wat te ontvangen, dan regert en heerscht men veeleer over hem, dan hem te dienen met de gaven, die de gemeente des Heeren voor zijn armen ter beschikking heeft gesteld. Laten onze broeders diaconen zich uit eens goed indenken, en dan zullen zij het moeten toegeven, dat het dienend karakter van hun ambt sterk in het gedrang komt, als zij den arme bij zich laten komen, en dat dit niet kan zijn in overeenstemming met den wil van den barmhartigen Hoopghever, die niet gekomen is om gediend te worden, maar om te dienen en zijne ziel te geven tot een ransoon voor velen.

Bovendien, als men de gaven bij zich laat afhalen, dan zou het schijnen, alsof de taak van den diakon oplog in het ondersteunen met stoffelijke gaven. Maar met het uitdelen van den stoffelijken onderstand is de eigenaardige taak van den diakon nog volstrekt niet afgeloopen. Dat blijkt wel zeer duidelijk uit het formulier van bevestiging der onderlingen en diaconen, waarin de taak der diaconen aldus omschreven wordt: 'dat zij niet alleen met uiterlijke giften, maar ook met troostelijke redenen uit het Woord van God, aan de armen en ellendigen hulp bewijzen'; alsook uit Art. 25 van de Kerkverordening, waar tot de taak der diaconen ook gerekend wordt, 'de benaauwden te bezoeken en te vertroosten'.

Hieruit zien wij, dat bij de stoffelijke gaven niet minder gedacht moet worden aan het geestelijk belang der armen, die hulp behoeven. Het stoffelijke en geestelijke dienen hier samen te staan. Dat is door de Gereformeerde kerken van goede af aan gevoeld en daarop is dan ook steeds volle nadruk gelegd. Maar dan kan het niet anders of de gaven dienen door de diaconen aan huis berogd te worden, want zoo alleen, is het mogelijk, dat ook het 'troostelijke' woord gesproken wordt naar de be-

hoeften en omstandigheden van hem of haar, die hulp ontvangt. Het spreekt van zelf, dat dit 'troostelijke' woord dan ook wel eens de vorm van vermaning of waarschuwing zal moeten aannemen.

Laten onze broeders diaconen dan steeds een open oog zoeken te hebben voor deze geestelijke zijde en dit geestelijk karakter van hun ambt, dan zal van zelf ook door hen de armenzorg in den rechten zin van het woord worden behartigd tot zegen van onze arme broeders en zusters, die de Heere aan zinnē kerk heeft nagelaten, opdat die kerk overvloedig zou worden in het betoon der dienende liefde tot eere van haren Heiland.

En voor de zuivere ontlooiing en toepassing dezer dienende liefde zijn hier wel in de eerste plaats de diaconen verantwoordelijk. Op hen rust de taak, het beginsel in deen hoog te houden. Laat men zich dan daár, waar dit nog niet gebeurt, eens recht rekenschap geven van deze dingen en die eens in broederlijken zin behandelen, ook in overleg met de dienaren des Woos en de opzieners der gemeente. Het zal tot elanders leerling en opbouw zijn, maar ook tot een prikkel om den ambtelijken arbeid te vervullen in den zin van Christus. Daardoor zal de arbeid van de diakonie ook betere waardeering vinden in het midden der gemeente, en de diaconen zullen bij de rechte oefening van hun ambt ook voor zichzelf rijkere zegen genieten.

Ten overvloede zij het nogmaals gezegd, dat er op den eenigen regel om de gaven bij de armen aan huis te bezorgen, wel eens uitzonderingen zullen voorkomen. Maar laat men het in zulke gevallen het dan sôo regelen, dat de gaven niet bij den diaconalen administrateur, maar bij den wijk-diacon worden gehaald, terwijl men er dan tevens voor heeft te zorgen, dat niet meerdere armen op hetzelfde uur elkander daar ontmoeten, want de mededeeling der gaven moet, zooveel als dit mogelijk is, in het verborgen geschieden. De ene arse dient dan ook niet van den anderen arse te weten, dat deze onderstand wordt. Kiescheidshalve mijde men alles, wat in zulk eens teedere zaak aanstoot zou kunnen geven.

BRINKMAN.

Voor Kinderen.

HET OOSTEN.

Onze lezers zijn, naar wij mogen vertrouwen, ook opmerkzame lezers van den Bijbel, waaruit zij elken dag in huis en op school hooren.

Nu zal het hun zeker wel eens getroffen hebben, hoe vele dingen in de Heilige Schrift genoemd merkelijk verschillen van wat men bij ons aantreft, ook al is de bedoeling van den naam in het groot en algemeen dezelfde.

Zoo wordt met een huis, een boek, een wijn gaard wel steeds een woning, een geschrift en een planting bedoeld, maar bij onderzoek blijkt al spoedig, dat men in het Oosten, in Kanaän, Syrië en andere Bijbelsche Oostersche landen daardoor heel wat anders verstand en nog verstaat dan bij ons.

Wij lezen bij voorbeeld van menschen, die gingen wandelen op het dak van een huis, van een boek beschreven van binnen en van buiten, van een wijngaard waar een toren bij gebouwd werd, al te maal dingen, waar men bij ons niet aan denkt, en ons even vreemd als het voet-waaschen bij bezoek, het omgorden van kleederen, het betoonen van eerbied door het hoofd te dekken, welke dingen in het Woord des Heeren vermeld worden.

Wij lezen in Markus 12:1: En Hij begon door gelijkenissen tot hen te zeggen:

Een mensch plantte een wijngaard, en zette een tuin daarom, en groef een wijpersbak, en bouwde een toren, en verhuurde dien aan de landlieden, en reisde buiten 's lands.

Nu merken we al dadelijk, dat de wijngaard waarvan hier gesproken wordt anders moet zijn dan gewoonlijk bij ons. Een tuin, dat is het oud-Hollandsche woord voor omheining of muur, bouw bij ons niemand om zijn wijngaard heen. Ook graaft hij er geen wijpersbak bij, en nog veel minder komt bij hem op er vlak bij een toren te bouwen. Ook een wijngaard te verhuuren, zal bij ons wel heel zelden voorkomen.

Wie dus den tekst zoo leest en niet meer weet, begrijpt er natuurlijk wel wat van, maar toch is hem lang niet alles duidelijk.

Wat is de zaak?

Door een 'wijngaard' verstand men in het Oosten niet maar een boom die druiven voortbrengt, maar een uitgestrekte grond, veelal een heuvel of berg, met wijnstokken beplant. Vandaar dat men ook in den wijngaard kon arbeiden. Als de vruchten rijp waren werden zij geplukt, in den steenen persbak geeld, die in den grond was uitgegraven, en het sap er uit geperst. Een toren werd er bijgebouwd als wachttore. De wachter die er in zat, kon zien of er roovers of dieven of wilde dieren in den omtrek zwierden. De muur of omheining diende om zulke onnodige gasten af te weren.

In Openb. 5 vs. 1 wordt gezegd: En ik zag in de rechterhand Degenen die op den troon zat, een boek, geschreven van binnen en van buiten, verzegeld met zeven zegelen.

Stellen wij ons nu een boek voor zooals wij het kennen, dan begrijpen we kwalijk wat hier gezegd wordt. Onze boeken kan men toch niet van buiten en van binnen beschrijven. Ook blijkt uit het verdere, dat telkens als een der zegelen geopend was, een deel van het boek gelezen kon worden. Bij onze boeken gaat dit niet. Als een boek, b.v. de Statenbijbel, zeven sloten had, gelijk nu vaak twee, dan zouden toch al die zeven moeten geopend worden, alvorens men iets lezen kon.

Geheel anders echter stond het in het Oosten. Daar was het boek meestal een rol van linnen of perkament, dat om een stok gewonden was, ongeveer als de groote landkaarten op school. Zulk een boek kon men natuurlijk aan beide zijden beschrijven. Wat de zegelen of sloten betreft, die werden gevormd door lintjes of riempjes van afstand tot afstand, en bijzienden vastgehecht. Maakte men zulk een riempje los dan kon men lezen tot het eerstvolgende zegel en.

In Markus 2 komt het verhaal voor van een zieke, die door het dak werd neergelaten opdat de Heere Jezus hem genezen zou. Men leest in vs. 1, 2, 3, 4.

En na sommige dagen is Hij wederom binnen Capernaüm gekomen; en het werd gehoord, dat Hij in huis was.

En terstond vergaderden daar velen, alzo dat ook zelf de plaatsen omtrent de deur hen niet meer konden bevatten; en Hij sprak het woord tot hen:

En er kwamen sommigen tot Hem, bringende eene geraakte, die van vier gedragen werd.

En niet kunende tot Hem genaken overmits de schare, braken zij het dak weg, waar Hij was; en dat opengebroken hebbende, lieten zij het beddeken neder, waar de geraakte op lag.

In ons land en in onze huizen zou men zoo iets moeilijk kunnen doen. Men zou het huis gedeeltelijk moeten afbreken, en veel tijd noodig hebben. Maar bij een Oostersche huis was dat anders.

De huizen in het Joodsche land hadden doorgaans maar één verdieping, en waren niet hoog. Een trap gaf toegang tot het lage, platte dak dat omheind was. Het koste niet veel moeite en tijd eenige tichelen of steenen los te breken, en zoo een ruimte te maken, waar men een zieke door kon laten. We zullen later nog iets hierover hebben op te merken. Maar dit is al duidelijk, dat men bij de huizen in het Oosten veelal geheel anders had ingericht dan bij ons.

Zoo was het ook wat aangaat het leven en het bedrijf der menschen, hun zeden, gewoonten enz. Trouwens ook de natuur was geheel anders dan bij ons, en daarnaar moet de mensch zich regelen.

Zomers kon het in Palestina ontzettend heet en droog zijn. In het algemeen was het er warmer dan bij ons. Dikke duffelsche jassen waren onnoodig. Wel kon het er ook koud zijn, vooral 's nachts, en moest men nu en dan vuur aanleggen, maar toch van schaatsen rijden was geen sprake, en van sneeuwballen gooien evenmin. Want de rivieren en de stroomen bevroren nooit zoo, dat er betrouwbaar ijs op kwam, en de sneeuw die vroeg in den morgen viel was tegen den middag al weggedooid.

Ook de levenswijze verschilde aanmerkelijk van de onze. Verreweg de meeste Israëlieten leefden van landbouw en veeelt, gelijk wij uit de Schrift zien. Zulke menschen hadden weinig behoeften. Ambachtlieden en dergelijke waren ook niet talrijk, en woonden meest in de steden gelijk de anderen in de dorpen. Te recht wordt dan ook Kanaän in de Schrift een 'dorpland' geheten. De enige groote stad was Jeruzalem de hoofdstad. Al de andere waren bereukelijk klein.

BRIEFWISSELING.

V. d. B. U komt, hopen we, weldra aan de beurt.

HOOGENBIER.

Buitenland.

Rusland. Christenvervolgung. De *Kölnische Volkszeitung* vernemt uit Bazel:

'Een verzoekschrift, dat aartsbischop Sylvester, president van het orthodoxe kerkbestuur van Omsk, aan den Paus heeft geronden en door de *Ostervator Romane* gepubliceerd is, bevat gruwelijke bijzonderheden over de vervolging der geestelijken in Rusland door de Bolsjewiki. Ongeveer twintig bisschoppen en hoorderen priesters werden op ontzettende wijze vermoord, terwijl men in vele gevallen van te voren hun de armen en beenen afgesneden had. Onder de heerschappij der Bolsjewiki heeft de christelijke kerk aan vreeselijker vervolgingen blootgestaan, dan in de eerste eeuwen van het Christendom. Overal heerschte dood en elende. Miljoenen Russen zijn op deze wijze ongelukkig geworden.'

Gedreven door menscheijk gemeenschapsgevoel, heeft de aartsbischop zich met een verzoek om hulp tot den Paus gericht, waarop deze per telegram antwoorde, dat hij bad dat vrede en eendracht spoedig in Rusland terugkeeren, opdat aan allen de verlangde troost en hulp ten deel vallent.

Doch dit wordt weder tegengesproken. Naar wij in 'Die Wartburg' lezen, heeft de secretaris-kardinaal Caspari op 12 Maart 1919 langs draadlozen weg in opdracht van den Paus stappen gedaan ten gunste van de vervolgd geestelijken der orthodox-Russische kerk. De bolsjewistische commissaris voor buitenlandse zaken Tschitschering gaf hierop 15 Maart een antwoord, waarin hij ontkende dat de orthodox-Russische godsdienst werd verdrukt, o.m. aldus: 'het is beslist onwaar, van een vervolging van de godsdienstlieden in Rusland te spreken; er is in ons land niet één dergelijk geval, zooals ze geregeld voorkomen tegenover de orthodoxen, waar de roomsch-katholieke kerk heerscht.'

Dit zijn tegenstrijdige verklaringen of berichten. Wat zou daarvan waarheid zijn? Van een ooggetuige heeft men in Nederland kunnen vernemen, op welk een ontzettende wijze de Bolsjewiki in Finland tegen Lutherse predikanten en hunne gezinnen zijn opgetreden. Hij heeft ze gezien aan de deur hunner kerk vastgekneld, en predikantsgerin aan een tafel vastgespijerd. Zou men de popes der Grieksche Kerk in Rusland ontzien hebben?

In het laatst van September heeft de metropoliet der Russische Kerk aan den leider van het Ev. Luth. Generaal Consistorie te Petrograd schriftelijk het dringend verzoek gericht, zijne bemiddeling te willen verleenen voor de bevrijding van gevangengezette popes. Dit verzoek werd den volgenden dag modeling herhaald. Deze beloofde zijn hulp, en stelde pogingen in het werk, doch zonder resultaat.

De revolutie in Duitsland zal ook hierin belemmerend gewerkt hebben.

Dat de revolutie gelijk die in Rusland, Oostenrijk en Duitsland zich openbaarde, ten slotte zich keert tegen de dienaren der Kerken, verwondert ons niet. De Parijsche Communards schoten in 1871 den Aartsbischop van Parijs en ook andere geestelijken dood.

WINCKEL.

Officiële Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons: Directeuren der vereniging voor Hooger Onderwijs willen geen poging onbepaald laten om ook de rekening over 1919 zonder tekort af te sluiten.

Waar eenigszins kans van slagen is, worden de broeders correspondenten en agenten in het district samengeroepen om nog eens een algemeene verhooging van contributie of vermeerdering van contribuanten te verkrijgen. Zoo worden nog berichten gewacht uit het land van Altena, uit de Vijfheerenlanden, uit den Helder en andere plaatsen. In het district Arnhem werden reeds goede resultaten verkregen.

De contributie werd daar met f 34.50 verhoogd en nieuwe contribuanten werden ingeschreven tot een bedrag van f 64.

In Arnhem is men er achter. Wat nu be werkt is, zijn voornamelijk leden van de Gereformeerde Kerk die gehuwd zijn; apodij echter zal men zich wenden tot de jongere leden.

Dat is noodig. Religieuze opwikkingen onder de jongeren kunnen stof geven tot bijdschap, maar wanneer het goed is zullen zulke opwikkingen zich ook moeten uiten in het mededelen.

De strijd voor de Christelijke school had nooit zulke resultaten verkregen, indien het den